
ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КОНТРАКТНОГО ПРАВА

(переклад українською)

PECL

ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КОНТРАКТНОГО ПРАВА

Передмова до перекладу	6
ГЛАВА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	10
Розділ 1. Сфера застосування Принципів	10
Розділ 2. Загальні обов'язки	12
Розділ 3. Термінологія та інші положення	12
ГЛАВА 2. УКЛАДЕННЯ	15
Розділ 1. Загальні положення	15
Розділ 2. Оферта та акцепт	17
Розділ 3. Відповідальність за перемовини	20
ГЛАВА 3. ПОВНОВАЖЕННЯ АГЕНТІВ	21
Розділ 1. Загальні положення	21
Розділ 2. Пряме представництво	21
Розділ 3. Непряме представництво	24
ГЛАВА 4. ЧИННІСТЬ	26
ГЛАВА 5. ТЛУМАЧЕННЯ	32
ГЛАВА 6. ЗМІСТ ТА ЮРИДИЧНІ НАСЛІДКИ	34
ГЛАВА 7. ВИКОНАННЯ	38
ГЛАВА 8. НЕВИКОНАННЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ	43
ГЛАВА 9. ЗАСОБИ ЗАХИСТУ У ВИПАДКУ НЕВИКОНАННЯ	46
Розділ 1. Право отримати виконання	46
Розділ 2. Притримання виконання	47
Розділ 3. Припинення контракту стороною	47
Розділ 4. Зменшення ціни	49

ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КОНТРАКТНОГО ПРАВА

Розділ 5. Збитки та відсотки	49
ГЛАВА 10. МНОЖИННІСТЬ СТОРІН	52
Розділ 1. Множинність боржників	52
Розділ 2. Множинність кредиторів	55
ГЛАВА 11. ВІДСТУПЛЕННЯ ВИМОГ	56
Розділ 1. Загальні принципи	56
Розділ 2. Наслідки відступлення для відносин між цедентом та правонаступником	57
Розділ 3. Наслідки відступлення для відносин між правонаступником та боржником	58
Розділ 4. Пріоритетність вимог правонаступника та позивачів, які конкурують	61
ГЛАВА 12. ЗАМІНА БОРЖНИКА; ПЕРЕХІД КОНТРАКТУ	62
Розділ 1. Заміна боржника	62
Розділ 2. Перехід контракту	63
ГЛАВА 13. ЗАЛІК ВИМОГ	64
ГЛАВА 14. ДАВНІСТЬ	66
Розділ 1. Загальні положення	66
Розділ 2. Строки давності та початок їх перебігу	66
Розділ 3. Подовження перебігу давності	67
Розділ 4. Оновлення строку	68
Розділ 5. Наслідки давності	69
Розділ 6. Змінення за угодою	69
ГЛАВА 15. НЕЗАКОННІСТЬ	70
ГЛАВА 16. УМОВИ	72
ГЛАВА 17. КАПІТАЛІЗАЦІЯ ВІДСОТКІВ	73
Додаток. The Principles Of European Contract Law 2002. Parts I, II, and III	74
CHAPTER 1: GENERAL PROVISIONS	74
CHAPTER 2: FORMATION	78
CHAPTER 3: AUTHORITY OF AGENTS	83
CHAPTER 4: VALIDITY	87
CHAPTER 5: INTERPRETATION	92

ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КОНТРАКТНОГО ПРАВА

CHAPTER 6: CONTENTS AND EFFECTS	93
CHAPTER 7: PERFORMANCE	96
CHAPTER 8: NON-PERFORMANCE AND REMEDIES IN GENERAL	99
CHAPTER 9: PARTICULAR REMEDIES FOR NON-PERFORMANCE	102
CHAPTER 10: PLURALITY OF PARTIES	107
CHAPTER 11: ASSIGNMENT OF CLAIMS	110
CHAPTER 12: SUBSTITUTION OF NEW DEBTOR; TRANSFER OF CONTRACT	115
CHAPTER 13: SET-OFF	116
CHAPTER 14: PRESCRIPTION	117
CHAPTER 15: ILLEGALITY	120
CHAPTER 16: CONDITIONS	122
CHAPTER 17: CAPITALISATION OF INTEREST	122

Передмова до перекладу

Пошук шляхів уніфікації приватного права в Європі має величезну історію. Наразі дуже багато досліджень проведено щодо порівняння та визначення відмінностей в традиційних підходах, які протягом сторіч застосовуються в різних країнах. Загалом, можна казати про фундаментальну різницю підходів англійського загального права (Common law) та права решти Європи, континентального права (Civil law). Дещо менша, але також значна різниця існує між двома основними моделями континентального права — французькою та німецькою, які як відомо, обидві мають у своїй основі рецепцію римського приватного права, проте кожна у власній інтерпретації. Це знайшло відображення у двох найбільш поширених та відомих у всьому світі кодифікаціях права: Цивільному кодексі Франції 1804, «кодексі Наполеона» (Code civil des Français) та Цивільному кодексі Німеччини 1900 (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB).

Різноманітність підходів національного права, хоч і несе в собі джерело культурного та багатонаціонального розмаїття, все ж таки є суттєвою перешкодою для реалізації єдиного внутрішнього ринку європейських країн. З часів післявоєнної відбудови Європи економічні кордони між західноєвропейськими країнами поступово зникали, й потреба одноманітного врегулювання економічних угод зокрема і в приватному секторі поставала досить гостро. Із заснуванням Європейського Союзу, як єдиного наддержавного політичного утворення, співіснування вкрай різних, фактично, правових режимів в його межах являло собою перешкоду для вільного руху товарів, створювало невизначеність відносно тих правових правил, які мають застосовуватися в кожній окремій ситуації. А отже Європейський Союз, його власні політичні структури, завжди вбачали потребу в просуванні так званого «Європейського приватного права», - тобто єдиного права, що могло б застосовуватися одноманітно в усіх країнах-членах.

Процес пошуку та розробки такого єдиного правового інструменту, однак, був і залишається дуже складним в тих практичних умовах, які існують. Вочевидь існує багато, пов'язаних не лише із традиціями, течій та різноманітних інтересів, як економічного, так і політичного характеру, що мають бути враховані чи примирені. Попри всі зусилля, які в межах ЄС були спрямовані на пошук спільного знаменника, доте-

пер не існує уніфікованого правового акту зобов'язальної дії, який би собою являв кодифікацію, чи бодай хоч якусь систематизацію, такого «Європейського приватного права» взагалі, чи окремих його «частин», зокрема контрактного права.

Проте, спроби створення такого уніфікованого інструменту відбуваються, і робота в цьому напрямку продовжується. На рівні обговорень у політичних структурах ЄС було напрацьоване певне бачення, яким має бути такий уніфікований інструмент саме для комерційного контрактного права¹, зокрема що він повинен мати опціональний характер — лише самі бізнес-суб'єкти приймають рішення щодо його застосування для відносин між ними, користуючись наданою їм свободою договору.

В цьому зв'язку згадують один з перших документів, який був розроблений ще на початку хвилі з уніфікації приватного права країн новоутвореного ЄС — Принципи європейського контрактного права (Principles of European Contract Law, PECL). Ці принципи є результатом академічної праці протягом 1995-2002 років групи науковців-правників з усіх країн-членів ЄС, під керівництвом професора Університету Копенгагену Оле Ландо, яку називали «Комісія з європейського контрактного права», «Комісія Ландо». Найпершою метою цієї комісії було напрацювання загальних спільних принципів саме у контрактному праві із тим, щоби надалі вони були взяті за основу для побудови всеосяжного Європейського кодексу приватного права.

Результатом роботи комісії стало поетапне опрацювання Принципів, розділених на три частини, з огляду на дату опублікування. Перша частина (59 статей) була опублікована ще в 1995 році. Друга частина (73 статті), разом з відкорегованою першою, що разом складало перші дев'ять глав Принципів, були опубліковані вже в 2001 році. Третя частина - решта вісім глав (69 статей) — у 2002 році.

Поруч з тим існує ряд інших подібних розробок та документів, які також претендували та претендують на роль уніфікованого інструменту для приватного права країн ЄС:

- «Кодекс контрактного права Гандольфі» опублікований у 2001 (документ, розроблений «Pavia group»);
- «Acquis Principles», документ, створений групою науковців «Acquis group», вперше опублікований у 2007 році;
- «Draft Common Frame of Reference», DCFR, - повна версія опублікована у 2009 році, - документ, розробку якого здійснювала «Acquis group» спільно зі «Study

¹Див. «European Commercial Contract Law», Study for European Parliament's Committee on Legal Affairs, PE 753.420, October 2023.

Group on a European Civil Code», - вже, так би мовити, з офіційної санкції ЄС, в межах виконання плану дій, затвердженого політичними структурами ЄС;

- «Common European Sales Law», CESL, - документ наведений у пропозиції від Європейської Комісії, опублікований у 2011 році, який обмежується, відповідно, регулюванням контрактів купівлі-продажу рухомих речей, цифрового контенту та супутніх товарів, і передбачається як необов'язковий, на вибір сторін контракту.

Кожен з цих документів має свої переваги й недоліки, які свого часу ставали предметом жвавого обговорення, дискусій та критики як в академічних колах серед науковців-правників з провідних європейських наукових центрів, так і серед політичних структур ЄС та країн-членів. Жоден з них дотепер не отримав остаточної підтримки.

В цьому зв'язку PECL не лише не втрачає свою актуальність донині, але й певною мірою слугує можливим взірцем найбільш компромісного, гнучкого та самодостатнього інструменту. Про це насамперед може свідчити рівень практичного використання — протягом кількох десятиріч, Принципи набули доволі широке визнання серед правників.

Задум розробників серед іншого передбачав можливість їх використання як підґрунтя для законотворців при проведенні реформ національного права, що і було реалізовано, - дійсно, PECL слугували натхненням для значних реформ як Цивільного кодексу Німеччини у 2001-2002 роках, так і для правової реформи 2016-2018 років у Франції із внесенням важливих змін до її Цивільного кодексу (серед яких і скасування концепції «*causa*» у контрактному праві).

Іншим важливим напрямом використання принципів є доповнення пробілів права судами під час розгляду практичних ситуацій, зокрема у спорах з іноземним елементом, чи застосування принципів для тлумачення міжнародних конвенцій, або коли сторони не визначили жодне право для контракту. Значною мірою судді використовують PECL в разі необхідності при обґрунтуванні рішень полатися на «загальні принципи права», - що також переконливо свідчить про їх важливу роль.

Зрештою, ще одним, не менш важливим способом практичного застосування цього інструменту є його безпосереднє використання сторонами контрактів в якості матеріального права, яким їх контракт регулюється. Користуючись наданою сторонам міжнародних комерційних контрактів автономії, вони мають право обрати PECL в якості основного чи допоміжного інструменту для регулювання відносин між ними. В цьому зв'язку Принципи часто відносять до так званого «*lex mercatoria*»,

«права торговців» чи «soft law», «м'якого права».

Суттєвий інтерес Принципи європейського контрактного права становлять для українських науковців і правників з огляду на подальшу інтеграцію України до ЄС. В умовах співіснування в межах ЄС різних правових традицій, жодна з яких не є вирішальною, досить складним може виглядати питання гармонізації українського права із правом країн ЄС. Використання у цьому зв'язку інструментів, подібних до PECL, може ставати в нагоді для визначення ключових, фундаментальних позицій, на основі яких доцільно проводити подальші більш предметні дослідження в рамках національного права певної країни, або ж знаходити спільну мову безпосередньо під час укладення контрактів з європейськими партнерами.

Все це є достатнім, аби Принципи європейського контрактного права продовжували бути предметом самого уважного наукового аналізу чи досліджень, а також широкого використання у професійній і практичній діяльності, чому може посприяти цей їх переклад українською мовою.

ГЛАВА 1.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Розділ 1. Сфера застосування Принципів

Стаття 1:101 - Застосування Принципів

- (1) Ці Принципи мають за мету застосовування їх як загальних норм контрактного права в Європейських Співтовариствах.
- (2) Ці Принципи застосовуватимуться тоді, коли сторони домовились включити їх у свій контракт або якщо їх контракт повинен регулюватися ними.
- (3) Ці Принципи можуть застосовуватися коли сторони:
  - (а) домовились, що їх контракт повинен регулюватися «загальними принципами права», «lex mercatoria» тощо; або
  - (б) не обрали жодної системи чи правових правил для регулювання свого контракту.
- (4) Ці Принципи можуть забезпечити розв'язання порушеного питання там де застосовна система чи правові правила цього не роблять.

Стаття 1:102 - Свобода договору

- (1) Сторони вільні укласти контракт та визначити його зміст, дотримуючись вимог добросовісності та чесного ведення справ, а також обов'язкових правил, встановлених цими Принципами.
- (2) Сторони можуть виключити застосування будь-якого з положень Принципів чи відхилити або змінити їх наслідки, за винятком випадків, коли цими Принципами передбачено інше.

Стаття 1:103 - Обов'язкове право

- (1) Якщо це дозволяє право, застосовне в протилежному разі, сторони можуть обрати, щоб їх контракт регулювався Принципами із тим наслідком, що національні обов'язкові правила не застосовуються.
- (2) В будь-якому випадку, чинність мають ті обов'язкові норми національного, наднаціонального та міжнародного права, які відповідно до належних правил міжнародного приватного права є застосовними безвідносно до права, яким регулюється контракт.

Стаття 1:104 - Застосування до питань згоди

- (1) Існування та дійсність згоди сторін щодо застосування або інкорпорування цих Принципів визначаються відповідно до цих Принципів.
- (2) В будь-якому випадку, сторона може послатися на право країни, в якій вона має постійне місце проживання, для встановлення, що згоду вона не давала, якщо обставини свідчать, що визначати наслідки її дій відповідно до цих Принципів було б необґрунтованим.

Стаття 1:105 - Звичаї та практика

- (1) Сторони пов'язані будь-якими звичаями, із якими вони погодились, та будь-якою практикою, яку вони встановили між собою.
- (2) Сторони пов'язані звичаєм, який вважається загальнопоширеним у застосуванні особами в аналогічній ситуації, за винятком, якщо застосування такого звичаю було б нерозумним.

Стаття 1:106 - Тлумачення та доповнення

- (1) Ці Принципи слід тлумачити та розвивати відповідно до їх цілей. Зокрема, слід приділяти увагу необхідності поширення принципів добросовісності та чесного ведення справ, принципів визначеності в договірних відносинах, а також односторонності застосування.
- (2) Питання, які віднесені до сфери застосування цих Принципів, але прямо ними не врегульовані, мають, наскільки це можливо, бути вирішеними відповідно до ідей, що лежать в основі Принципів. За неможливості цього, застосовується правова система, визначена відповідно до правил міжнародного приватного права.

Стаття 1:107 - Застосування Принципів за аналогією

Ці Принципи, із необхідними змінами, застосовуються до угод про зміну або розірвання контракту, до односторонніх обіцянок та інших заяв і поведінки, що демонструють намір.

Стаття 1:303 - Повідомлення

- (1) Повідомлення може бути надіслане у будь-який спосіб, у письмовій чи іншій формі, прийнятний відповідно до обставин.
- (2) З урахуванням пунктів (4) та (5) нижче, повідомлення набирає чинності, коли воно досягає адресата.
- (3) Повідомлення досягає адресата, коли воно доставлене йому або за місцем його діяльності, або за поштовою адресою, чи, якщо не має місця діяльності або поштової адреси, до місця постійного проживання.
- (4) Якщо одна сторона здійснює повідомлення іншій у зв'язку із невиконанням зобов'язання, або через те, що таке невиконання обґрунтовано передбачається першою стороною, та повідомлення належним чином надіслано або передано, - затримка, невчасне передання, чи ненадходження повідомлення не позбавляє його сили. Таке повідомлення матиме силу з моменту, в який воно мало б надійти за звичайних обставин.
- (5) Повідомлення не має сили, якщо його відкликання досягає адресата до або одночасно з повідомленням.
- (6) У цій Статті «повідомлення» включає комунікування обіцянки, заяви, пропозиції, прийняття пропозиції, вимоги, прохання або іншої декларації.

Стаття 1:304 - Обчислення часу

- (1) Період часу (строк), визначений стороною в письмовому документі для того, аби адресат міг відповісти чи здійснити інші дії, починає перебіг з дня, зазначеного як дата документа. Якщо дата не вказана, перебіг періоду починається з моменту, коли документ досягає адресата.
- (2) Офіційні свята та офіційні неробочі дні, які настають протягом періоду, включаються в обчислення періоду. Проте, якщо останній день періоду є офіційним святом або офіційним неробочим днем в місці знаходження адресата або в місці, в якому визначена дія має бути здійснена, період подовжується до першого наступного робочого дня в цьому місці.
- (3) Періоди часу, виражені днями, тижнями, місяцями чи роками, починаються в 00:00 наступного дня і закінчуються о 24:00 останнього дня періоду; але будь-яка відповідь на адресу сторони, яка встановила строк, має надійти, чи відповідна дія має бути здійснена, до моменту звичайного завершення робочого дня у відповідному місці в останній день періоду.

Додаток. The Principles Of European Contract Law 2002. Parts I, II, and III

CHAPTER 1: GENERAL PROVISIONS

Section 1: Scope of the Principles

Article 1:101 - Application of the Principles

- (1) These Principles are intended to be applied as general rules of contract law in the European Communities.
- (2) These Principles will apply when the parties have agreed to incorporate them into their contract or that their contract is to be governed by them.
- (3) These Principles may be applied when the parties:
  - (a) have agreed that their contract is to be governed by «general principles of law», the «lex mercatoria» or the like; or
  - (b) have not chosen any system or rules of law to govern their contract.
- (4) These Principles may provide a solution to the issue raised where the system or rules of law applicable do not do so.

Article 1:102 - Freedom of Contract

- (1) Parties are free to enter into a contract and to determine its contents, subject to the requirements of good faith and fair dealing, and the mandatory rules established by these Principles.
- (2) The parties may exclude the application of any of the Principles or derogate from or vary their effects, except as otherwise provided by these Principles.

Article 1:103 - Mandatory Law

- (1) Where the otherwise applicable law so allows, the parties may choose to have their contract governed by the Principles, with the effect that national mandatory rules are not applicable.

- (2) Effect should nevertheless be given to those mandatory rules of national, supranational and international law which, according to the relevant rules of private international law, are applicable irrespective of the law governing the contract.

Article 1:104 - Application to Questions of Consent

- (1) The existence and validity of the agreement of the parties to adopt or incorporate these Principles shall be determined by these Principles.
- (2) Nevertheless, a party may rely upon the law of the country in which it has its habitual residence to establish that it did not consent if it appears from the circumstances that it would not be reasonable to determine the effect of its conduct in accordance with these Principles.

Article 1:105 - Usages and Practices

- (1) The parties are bound by any usage to which they have agreed and by any practice they have established between themselves.
- (2) The parties are bound by a usage which would be considered generally applicable by persons in the same situation as the parties, except where the application of such usage would be unreasonable.

Article 1:106 - Interpretation and Supplementation

- (1) These Principles should be interpreted and developed in accordance with their purposes. In particular, regard should be had to the need to promote good faith and fair dealing, certainty in contractual relationships and uniformity of application.
- (2) Issues within the scope of these Principles but not expressly settled by them are so far as possible to be settled in accordance with the ideas underlying the Principles. Failing this, the legal system applicable by virtue of the rules of private international law is to be applied.

Article 1:107 - Application of the Principles by Way of Analogy

These Principles apply with appropriate modifications to agreements to modify or end a contract, to unilateral promises and other statements and conduct indicating intention.

Section 2: General Duties

Article 1:201 - Good Faith and Fair Dealing

- (1) Each party must act in accordance with good faith and fair dealing.
- (2) The parties may not exclude or limit this duty.

Article 1:202 - Duty to Co-operate

Each party owes to the other a duty to co-operate in order to give full effect to the contract.

Section 3: Terminology and Other Provisions

Article 1:301 - Meaning of Terms

In these Principles, except where the context otherwise requires:

- (1) 'act' includes omission;
- (2) 'court' includes arbitral tribunal;
- (3) an 'intentional' act includes an act done recklessly;
- (4) 'non-performance' denotes any failure to perform an obligation under the contract, whether or not excused, and includes delayed performance, defective performance and failure to co-operate in order to give full effect to the contract.
- (5) A matter is 'material' if it is one which a reasonable person in the same situation as one party ought to have known would influence the other party in its decision whether to contract on the proposed terms or to contract at all.
- (6) 'Written' statements include communications made by telegram, telex, telefax and electronic mail and other means of communication capable of providing a readable record of the statement on both sides.

Article 1:302 - Reasonableness

Under these Principles reasonableness is to be judged by what persons acting in good faith and in the same situation as the parties would consider to be reasonable. In particular, in assessing what is reasonable the nature and purpose of the contract, the circumstances of the case, and the usages and practices of the trades or professions involved should be taken into account.

“Кращі практики в комерційному праві”

www.lawanalytics.top

ПРИНЦИПИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КОНТРАКТНОГО ПРАВА

(переклад українською)

© 2024 All rights reserved.

Для особистого некомерційного використання в навчальній чи професійній діяльності.

Цей переклад чи його частина, без попередньої згоди володільців авторських прав, не може бути в будь-якій формі, зокрема електронній або письмовій, і будь-якими засобами: опублікований, відтворений, збережений в інформаційно-пошуковій системі, запропонований чи виставлений для продажу в будь-якій системі або мережі, перекладений, модифікований чи адаптований.

З питань співробітництва та розповсюдження звертатися:

uklaw@mailo.com

Ця публікація представлена “як є”, без будь-яких запевнень чи гарантій, в тому рахунку в досягненні тієї чи іншої мети із використанням наведеної в ній інформації.